

Hbs--Coevorden-verhaal

De generaal J.B. van Heutsz-affaire in Coevorden.

(Allard van Lenthe 1989)

Op mijn zeventiende zit ik voor mijn eindexamen van de Pedagogische Academie in Coevorden.

Ik ben ook bezig met de politiek. Met de naweeën van de Tweede Wereldoorlog in Duitsland en in Indonesië.

Mijn favoriete boek is 'Van het kleine koude front' van de verzetsstrijder en criminoloog Willem Nagel (pseudoniem: J. B. Charles).

Op mijn zolderkamer schrijf ik met koeienletters op het behang: 'In de wereld van ratkevers/en Franco heeft een generaal van een meter tien/die niet lopen kan van de medailles/zo rood ziet de Spaanse honger (Hans Andreus).'

Wanneer mijn moeder op mijn kamer komt, brengt ze haar hand geschrokken aan de mond. Terwijl zij het gedicht leest, blijft ze met de hand aan de mond staan. Daarna loopt ze zonder wat te zeggen weg.

Mijn school- en bondgenoot in die tijd is de latere politicus Relus ter Beek. Samen met hem en een aantal klasgenoten ga ik op 9 april 1965 het Coevorder standbeeld van generaal J. B. van Heutsz te lijf.

De generaal is in Coevorden geboren en getogen. Hij wordt er herdacht en geëerd. Zijn metershoge standbeeld staat op het grasveld voor het gemeentehuis.

Ik stel de generaal in een kwaad daglicht door zijn standbeeld een bord om te hangen. Op dat bord staat de tekst: 'Ontslapen onder het hakenkruis. Verantwoordelijk voor het uitmoorden van 39 Atjeh-dorpen en de verkrachting van 79 Atjeh-vrouwen. Het is een dikke vette oorlogsmisdadiger!!'

Ik lees hardop een fragment voor uit een boek over de Atjeh-oorlog.

Er blijven mensen staan kijken en na 5 minuten komt er een agent, die mij meeneemt naar het politiebureau.

Hij weet niet op grond van welke overtreding hij mij moet arresteren. Het betreden van het grasveld misschien? Maar is het betreden van het grasveld wel een overtreding?

Ik wordt na een uur cel weer vrij gelaten.

Posthume smaad

Het muisje krijgt een staartje.

De actie tegen het standbeeld van generaal J. B. van Heutsz in Coevorden wordt landelijk nieuws.

De in Den Haag woonachtige dochter van de generaal dient bij de rechtbank in Assen een aanklacht wegens posthume smaad tegen mij in. We hebben de poppen aan het dansen, op posthume smaad staat een gevangenisstraf van 3 maanden.

Ik schrijf een verweerschrift en vraag Relus ter Beek en de hoogleraar W. Nagel als getuigen a décharge.

Dat doen ze, ze komen.

We staan gedrieën op 10 juni 1965 voor de Rechtbank in Assen.

Het is vol op de publieke tribune en er zijn mensen van de VARA, Vrij Nederland en De Groene Amsterdammer. Martin van Amerongen, Joop van Zijl, Jan Nagel, ze zijn er voor naar

Assen gereisd.

De zitting begint met het voorlezen van een brief van mijn vader.

Mijn vader vraagt aan de Rechter om me met coulance te behandelen. Een veroordeling zal mij slecht uitkomen wanneer ik straks ergens als onderwijzer solliciteer.

Hij schrijft: 'Er zit geen centje kwaad in die jongen!'

Het verhoor bestaat uit een opsomming van wat er die apriIdag bij het Van Heutsz-beeld in Coevorden is gebeurd.

Ik hoef alleen maar ja te zeggen.

Alleen bij laatste vraag van de rechter zeg ik nee. De vraag is: 'Heeft u er spijt van?'

'Nee, ik heb er geen spijt van!'

Dan komen de getuigen a décharge.

De hoogleraar W. Nagel zegt: 'U zou eens moeten weten wat ik in mijn boeken en lezingen over generaal Van Heutsz heb geschreven en gezegd. Ook de oorlogswetten heeft hij met voeten getreden. Hij was een oorlogsmisdadiger van het ergste soort, dat mag worden gezegd.

Dat moet worden gezegd!'

De student Politieke en Sociale Wetenschappen Relus ter Beek doet het ook goed. Hij zegt:

'Wanneer u mij tien minuten geeft, meneer de rechter, dan zal ik u vertellen waarom Nederland, ook de Partij van de Arbeid, een volstrekt verkeerde Indië-politiek heeft gevoerd!'

Hij houdt het spreekgestoelte met twee handen vast en buigt naar voren, zoals we dat kennen van Winston Churchill in het Engelse Lagerhuis.

Ik wordt veroordeeld tot een geldboete van tweehonderd gulden, ik doe mijn eindexamen van de Pedagogische Academie en ik ga studeren in Amsterdam.

Daar sluit ik me aan bij de Provobeweging van Roel van Duyn, die bezig is met een actie tegen het standbeeld van Van Heutsz aan de Apollolaan in Zuid.

Wanneer ik na een tijdje weer voor een weekend thuis ben, zie ik dat het gedicht van Hans Andreus is verdwenen. Mijn moeder heeft mijn zolderkamer opnieuw behangen.

(Nota bene: dit verhaal is geschreven voor de Haagse Post van 15 juli 1989)